

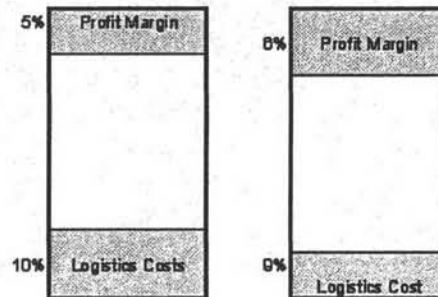
บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสตร์แห่งการจัดการโลจิสติกส์ได้เริ่มมีการศึกษามาตั้งแต่ปี 1901 โดยเป็นการศึกษาผลของต้นทุนและปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายสินค้าเกษตร โดย John F. Crowell และในอีก 60 ปีต่อมาได้มีการศึกษาที่เป็นรูปแบบมากขึ้นที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน โดย Edward W. Smykay, Donald J. Bowersox, and Frank H. Mossman ซึ่งหัวข้อหลักในการศึกษายังคงเป็นเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนรวมและการกระจายสินค้าเป็นหลัก จนกระทั่งในปี 1985 Michael E. Porter ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการได้เปรียบทางการแข่งขันโดยการวิเคราะห์ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) เพื่อให้องค์กรมีความสามารถทางการแข่งขันโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สร้างความแตกต่างทั้งในด้านราคาและสินค้า จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการประยุกต์แนวคิดการจัดการด้านโลจิสติกส์เป็นการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ซึ่งยังคงเป็นศาสตร์แห่งการให้ความสำคัญในด้านต้นทุน (Cost) และการให้บริการแก่ลูกค้า (Customer Services) เป็นสำคัญ (ฐาปนา บุญหล้า, 2549:13-17)

Martin Christopher ได้กล่าวถึงโลจิสติกส์กับความได้เปรียบในการแข่งขันว่า ขึ้นอยู่กับบริษัท ลูกค้า และคู่แข่ง โดยเมื่อบริษัทมีความสามารถในการสร้างความแตกต่างของตนเองกับคู่แข่งในสายตาลูกค้า ตลอดจนสามารถบริหารงานในต้นทุนที่ต่ำกว่าเพื่อกำไรที่มากกว่าได้ ความสำเร็จเกิดจากข้อได้เปรียบด้านต้นทุนและข้อได้เปรียบเชิงคุณค่าที่มอบให้ลูกค้า (Christopher, 1998:5)

Profit leverage and logistics

*Logistics and Supply Chain Management : Strategies for Reducing Cost and Improving Service
Martin Christopher, 1998:80*

นอกจากนี้ Martin Christopher ได้ยกตัวอย่างต้นทุนการกระจายสินค้าในยุโรปและอเมริกาเหนือว่าอยู่ที่ประมาณ 5% และ 10% ของยอดขายตามลำดับ ดังนั้นหากองค์กรมีการปรับปรุงและควบคุมต้นทุน โลจิสติกส์ให้มีอัตราส่วนที่น้อยลงเท่ากับเป็นการเพิ่มอัตรากำไรให้กับองค์กร โดยอัตโนมัติทั้งนี้อยู่บนข้อสมมุติฐานว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เปลี่ยนแปลง

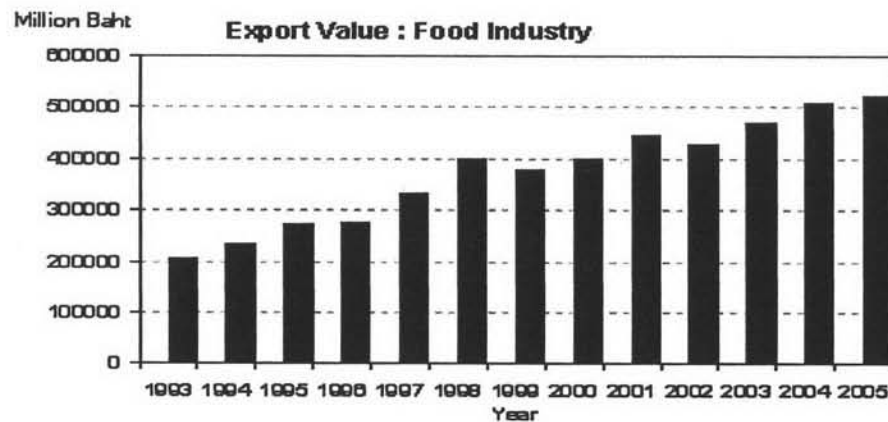
ดังภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันหากองค์กรมีต้นทุนโลจิสติกส์อยู่ในสัดส่วน 10% ของยอดขายและมีอัตรากำไร 5% หากองค์กรสามารถลดต้นทุนโลจิสติกส์ลงเหลือ 9% จะสามารถทำให้อัตรากำไรเพิ่มขึ้นเป็น 6%

นั่นแสดงให้เห็นว่าศาสตร์แห่งการศึกษาดังกล่าวมีแนวคิดสำคัญในการพัฒนาองค์กรและการแข่งขัน โดยใช้ปัจจัยหนึ่งคือต้นทุนเป็นเครื่องในการสร้างความได้เปรียบต่อคู่แข่งในอุตสาหกรรม ดังนั้นการศึกษาถึงต้นทุนโลจิสติกส์ในองค์กรเพื่อให้ทราบว่าต้นทุนโลจิสติกส์ขององค์กรมีโครงสร้างอย่างไรและมีลักษณะความสัมพันธ์กับมูลค่าสินค้าเป็นอย่างไรมีความจำเป็นทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวจะทำให้องค์กรทราบถึงดัชนีและวิธีการในการจัดการเกี่ยวกับต้นทุนโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับการจัดการ โลจิสติกส์

ภาพรวมของอุตสาหกรรมอาหาร

ประเทศไทยได้ใช้นโยบายการส่งออกเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 โดยวางเป้าหมายของการส่งออกเป็นแหล่งเพิ่มรายได้และสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก การพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงแรกเป็นการผลิตภัณฑ์เพื่อทดแทนการนำเข้าเพื่อใช้ภายในประเทศเป็นสำคัญ แต่การพัฒนาในลำดับต่อมาเป็นการส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมอาหารมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เห็นได้จากตัวเลขมูลค่าการส่งออกตั้งแต่ปี 2536 ถึง 2548 มูลค่าการส่งออกปัจจุบันกว่าห้าแสนล้านบาท โดยมีผลิตภัณฑ์ประมง ข้าวและธัญพืช เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ผลไม้ เป็นสินค้าหลักในการส่งออก

สภาอุตสาหกรรมได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมอาหารออกเป็น 12 สาขาย่อยดังนี้

1. เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้าคือผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกร โค กระบือ ไก่ เป็ด ห่าน นกทุกประเภท แพะ แกะ จระเข้ กบ เต่า ตะพาบ ไข่ รังนกและอื่นๆ โดยสินค้าสำคัญกลุ่มนี้ได้แก่ ไก่แช่เย็นแช่แข็ง สินค้าสำเร็จรูปจากเนื้อไก่และสุกร เช่น ไส้กรอก ลูกชิ้น หมูหย่อง และหมูแผ่น เป็นต้น

2. ผลิตภัณฑ์ประมง ประกอบด้วยสินค้าคือผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำจืดและน้ำเค็ม เช่น ปลา กุ้ง หอย ปู หมึก กุ้ง ปลิงทะเล แมงกะพรุน ฯลฯ รวมปลาป่นสำหรับมนุษย์ โดยสินค้าที่

สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาหมึกแช่เย็นแช่แข็ง ปลาทูน่ากระป๋อง อาหารทะเลอบแห้งและอาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

3. ผัก ผลไม้สดและแปรรูป ประกอบด้วยสินค้าคือ ผักและผลไม้ต่างๆ ทั้งในรูปแบบผลไม้สด แห้ง แช่แข็ง แปรรูปอื่นๆและน้ำผักผลไม้ รวมถึงสาหร่าย หัวหอม กระเทียมสด พริกไทยสด ถั่ววอลนัต มะม่วงหิมพานต์โดยสินค้าที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด ผักผลไม้ แช่เย็นแช่แข็ง ผักผลไม้กระป๋อง ผักผลไม้อบแห้งแช่แข็งและน้ำผลไม้อื่น ลำไย

4. ธัญพืชและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้าคือแป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้งโดยสินค้าสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว แป้งมันสำปะหลัง เส้นหมี่และบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

5. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส ประกอบด้วยสินค้าคือกระเทียมผล พริกไทยป่น เม็ดกระวาน หานพลู อบเชย ลูกและดอกจันทร์เทศ เมล็ดผักชี ขิง ขมิ้น เครื่องเทศผสมอื่นๆ เครื่องปรุงรส เช่น น้ำปลา น้ำส้มสายชู ซอสพริก ซอสมะเขือเทศ ซีอิ๊ว เต้าเจี้ยว กะปิ เครื่องแกงสำเร็จรูป ผงปรุงรส

6. นมและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้าคือนมสด นมพร้อมดื่ม นมเปรี้ยว นมอัดเม็ด นมผง นมข้นหวาน โยเกิร์ต ครีม เนย ไอศกรีม และผลิตภัณฑ์ที่มีนมเป็นส่วนประกอบหลักไม่ว่าจะเป็นนมโค หรือสัตว์อื่นๆ

7. น้ำตาลและขนมหวาน ประกอบด้วยสินค้าคือ น้ำตาลดิบ น้ำตาลทราย ไซรัป น้ำตาลก้อนและอื่นๆรวมถึงน้ำผึ้ง กากน้ำตาล ลูกอม หมากฝรั่ง

8. เครื่องดื่ม ประกอบด้วยสินค้าสำคัญคือเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ เช่น น้ำหวาน น้ำรสผลไม้ที่วัตถุดิบมาจากน้ำผสมวัตถุดิบแต่งกลิ่นรส น้ำเก๊กฮวย น้ำดื่ม น้ำแร่ น้ำแข็ง น้ำอัดลม เครื่องดื่มเกลือแร่ เครื่องดื่มผง นมถั่วเหลือง โยคาและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกประเภท

9. ชา กาแฟ โกโก้ ประกอบด้วยสินค้าคือเมล็ดกาแฟดิบ กาแฟคั่ว บด กาแฟสำเร็จรูป กาแฟกระป๋อง ใบชาแห้ง ชาสำเร็จรูป เครื่องดื่มชากระป๋อง เมล็ดโกโก้ โกโก้ผง เครื่องดื่มโกโก้ และผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกันรวมถึงช็อกโกแลต

10. น้ำมันและไขมัน ประกอบด้วยสินค้าคือเมล็ดพืชน้ำมันต่างๆ เช่น ปาล์ม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง งา เมล็ดทานตะวัน ไขมันจากสัตว์และพืชทั้งในลักษณะดิบและผ่านกระบวนการ เป็นต้น

11. อาหารสัตว์ ประกอบด้วยสินค้าคือมันสำปะหลังอัดเม็ด เศษมัน กากที่เหลือจากการผลิตน้ำมันจากพืช เช่นกากถั่วเหลือง กากจากน้ำมันรำข้าว ปลาป่นเศษกระดูกและน้ำคั้นจากสัตว์และผลิตภัณฑ์ประมง อาหารสัตว์เลี้ยง เช่น ปลากระป๋อง อาหารสุนัขและแมว อาหารสัตว์อื่นๆ ที่จัดทำเพื่อจำหน่ายปลีกรวมถึง ฟาง แกลบ หญ้าและพืชอาหารสัตว์อื่นๆ

12. ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและอื่นๆ ประกอบด้วยสินค้าคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะการบริโภคไม่เหมือนอาหารปกติ มีรูปแบบเป็นน้ำ เม็ด แคปซูล มีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อการบริโภค รวมถึงอาหารอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าในกลุ่ม 11กลุ่มแรกได้ เช่นอาหารที่ผสมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน อาหารทางการแพทย์ อาหารสำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของวัตถุดิบหลายชนิด

มูลค่าส่งออกสินค้าในหมวดอุตสาหกรรมอาหารปี 2548 สินค้าอาหารมีมูลค่ารวม 519,816 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกประมาณร้อยละ 10 ในสามปีแรก และมีอัตราการเติบโตร้อยละ 10, 7 และ 3 ในสามปีหลังตามลำดับ

ตารางแสดงปริมาณและมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตร-อาหาร ปี 2548 (จำแนกตามกลุ่มสินค้า)

กลุ่มสินค้า	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราเปลี่ยนแปลงปี 48/47 (%)	
			ปริมาณ	มูลค่า
ผลิตภัณฑ์ประมง	1,478.38	177,851.24	5.8	9.8
พืชและธัญพืช	7,829.88	84,508.58	-30.4	-17
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	1,892.53	47,854.92	5.2	12.8
เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์	382.51	37,038.03	28	30
น้ำตาล น้ำมัน	3,119.54	29,581.09	-33.1	-11.9
อาหารสุนัขหรือแมวและอาหารสัตว์เพื่อการขายปลีก	442.25	18,250.85	-0.4	9.4
แป้งและสตาร์ช	1,718.87	17,423.71	27.1	52.7
ผักและผลิตภัณฑ์	480.82	18,287.34	-2.8	5.7
มันสำปะหลังอัดเม็ด เส้น อื่นๆ	3,031.31	12,778.04	-39.8	-15
ผลิตภัณฑ์จากแป้ง	131.74	7,852.46	3.1	7.1
อื่น ๆ	3,183.79	80,792.10	-15.2	-0.5
รวมทั้งสิ้น	29,259.23	519,816.36	22.70	2.5

เมื่อพิจารณาจากสินค้าอาหารรายพิภคทางศุลกากรจะพบว่า 10 อันดับแรกของสินค้าอาหารส่งออกที่มีมูลค่าสูงจะอยู่ในกลุ่มสินค้า 5 อันดับแรก โดยในกลุ่มผักและผลไม้มีสัดส่วนเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่ง

ตารางแสดงปริมาณและมูลค่าส่งออกสินค้าอาหาร 10 อันดับแรกปี 2548

HS	กลุ่มสินค้า	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราเปลี่ยนแปลงปี 48/47 (%)	
				ปริมาณ	มูลค่า
1804140100	ทูน่ากระป๋อง	389.74	38,337.87	18.9	24.5
1802320000	เนื้อไก่แปรรูป	235.80	27,895.53	35.4	32.4
0308130090	กุ้งอื่นๆ แช่แข็ง	118.05	27,370.27	77.3	84.8
1805200290	กุ้งแปรรูป	80.76	22,395.95	40.4	38.8
1008300111	ข้าวเจ้าหอมมะลิไทย 100% ชั้น 2	1,157.47	20,751.59	7.2	1.5
1008300222	ข้าวมัน	1,750.98	20,058.48	-20.9	-8.8
1701900018	น้ำตาลทรายขาว	1,428.83	14,487.83	-39.5	-21.9
1701110014	น้ำตาลคั้นจากอ้อยชนิดเซนต์โรฟิวกล	1,557.23	13,124.85	-28.8	-3.1
2008200101	สับปะรดกระป๋อง	488.34	12,121.55	7.8	8.8
0714100908	มันสำปะหลังอื่นๆ นอกจกจากมันอัดเม็ด หัวมัน	2,772.04	11,838.53	-1.2	38.2
	อื่นๆ	13,305.00	313,598.30	-27.8	-4.9
	รวมทั้งสิ้น	23,259.22	519,816.35	22.70	2.6

เมื่อพิจารณาประเทศส่งออกที่สำคัญของไทยโดยพิจารณามูลค่าการส่งออกในปี 2548 พบว่าประเทศไทยส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นอันดับหนึ่งโดยมีสัดส่วนของมูลค่าการส่งออก 18.5% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมอาหาร ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับสองโดยมีสัดส่วนของมูลค่าการส่งออก 17.5% และประเทศจีนเป็นอันดับสามโดยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออก 5.9%

ตารางแสดงปริมาณและมูลค่าส่งออกสินค้าอาหารจำแนกตามตลาดส่งออกปี 2548

ประเทศ	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราเปลี่ยนแปลงปี 48/47 (%)		% Share มูลค่า
			ปริมาณ	มูลค่า	
ญี่ปุ่น	2,185.89	98,184.08	-2.2	4.8	18.50
สหรัฐอเมริกา	1,300.71	80,849.31	4.3	9.2	17.50
จีน	4,114.55	30,835.14	-5.8	12.7	5.90
มาเลเซีย	1,328.51	22,181.82	-45.5	-17.8	4.30
สหราชอาณาจักร	259.15	17,851.92	18	28.8	3.40
อินโดนีเซีย	1,584.12	18,885.51	-20.3	-1.5	3.60
ออสเตรเลีย	280.88	14,441.39	3.8	17.8	2.80
ฮ่องกง	844.07	14,325.53	-3.3	1.7	2.80
แคนาดา	202.50	11,975.29	1.5	4.2	2.30
ไต้หวัน	1,087.00	11,802.08	-8.5	-8.8	2.30
อื่นๆ	10,313.88	192,584.28	-32.7	-1.7	37.00
รวมทั้งสิ้น	23,259.22	519,816.35	22.70	2.6	100.10

นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมอาหาร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาโลจิสติกส์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศในปี 2547 อยู่ในอัตราร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศโดยรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการลงทุนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

“ข้อ ๑.๒ การขับเคลื่อนการรวมกลุ่มและการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน ในสาขาการผลิตและบริการที่มีศักยภาพ รายสาขา/รายพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น พัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและโอกาสด้านตลาด ด้วยการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจ ในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพที่ต้องปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะการพัฒนากลุ่มในเชิงอุตสาหกรรมและในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะในสาขาอาหาร ยานยนต์ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป บริการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งการขับเคลื่อนผู้ประกอบการพัฒนาคลัสเตอร์ (Cluster Development Agent) และติดตามประเมินผลการพัฒนาคลัสเตอร์ในภาคการผลิตและบริการภายใต้แนวทางการปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรม

ข้อ ๑.๕ ลดต้นทุนด้านขนส่งและโลจิสติกส์ พัฒนาและขยายขีดความสามารถของโครงข่ายการขนส่งทางราง ทางน้ำ ทางท่อ ระบบการขนส่งสนับสนุน (Feeder) และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าตามจุดยุทธศาสตร์ฐานการผลิตของประเทศ เพื่อรองรับระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal) รวมทั้งการลงทุนพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น ระบบ Single Window Entry และ One Stop Service เป็นต้น และการพัฒนาบุคลากรด้านโลจิสติกส์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้มีความสมบูรณ์ และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้พลังงานของระบบขนส่งสาธารณะเพื่อลดต้นทุนเชื้อเพลิง”

เมื่อพิจารณาถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เป็นสาขาหนึ่งที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดโลกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 และแผนแม่บทในการพัฒนาอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ความสำคัญที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก โดยอาศัยความร่วมมือของภาครัฐและ

เอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้เกิดขึ้นได้มาจากปัจจัยหลายประการ ยุทธศาสตร์ด้านหนึ่งของรัฐบาลคือการพัฒนา ระบบ โลจิสติกส์เพื่อให้รองรับการแข่งขันในอุตสาหกรรมและการเป็นศูนย์กลาง โลจิสติกส์แห่งเอเชีย

สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหาร ในปัจจุบันพบว่าอยู่ในภาวะการแข่งขันรุนแรงเนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้าและการเปิดประเทศใหม่ของจีนซึ่งถือเป็นผู้ผลิตที่มีความได้เปรียบในด้านปัจจัยการผลิตและปัจจัยต้นทุนการผลิต ทำให้ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญในการศึกษาศักยภาพการแข่งขันองค์กร โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตและต้นทุน โลจิสติกส์

เมื่อพิจารณาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารส่งออก จะเห็นได้จากการกำหนดเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ในลำดับที่ 1 ได้กำหนด *“ให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก โดยเพิ่มส่วนแบ่งตลาดส่งออกสินค้าเกษตร รวมทั้งเป็นแหล่งแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพสูง”* โดยมีแผนในการพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในรูปอาหารและไม่ใช่อาหารให้มีการขยายสัดส่วนการตลาดและการส่งออก โดยนำเอาเทคโนโลยี ผลการวิจัยและพัฒนา มาใช้ในเชิงพาณิชย์เพื่อการเพิ่มมูลค่าของปัจจัยและกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการกำหนดควมวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร

- (1) “วิสัยทัศน์ที่ประเทศไทยจะเป็นผู้นำในการส่งออกสินค้าอาหารมูลค่าเพิ่มสูงสำหรับอาหาร 4 ประเภท ตามลำดับความสำคัญได้แก่ อาหารที่ผลิตจากสินค้าประมง ัญพืช ผักผลไม้ และเนื้อสัตว์” และ
- (2) “วิสัยทัศน์ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการที่จะผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มจากน้ำตาลและมันสำปะหลังเพื่อส่งออก”

ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของมูลค่าการส่งออกและปริมาณการงานแรงงานในอุตสาหกรรมดังกล่าว รวมถึงการคาดการณ์ภาวะการแข่งขันในอนาคตว่า อุตสาหกรรมอาหารของประเทศจะอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ในขณะที่การเปิดการค้าเสรีของประเทศจีนและในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นคู่แข่งในอาหารทะเลแช่เย็น แช่แข็ง สับปะรด และปลาหมึกกระป๋อง ทั้งนี้สาขาอาหารที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และ

มาตรการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดยในกลุ่มประมณนั้น ได้กำหนดให้สินค้ากึ่งเป็นสินค้าเป้าหมายและกลุ่มผัก ผลไม้สดและแปรรูป กำหนดให้สับประรด เป็นสินค้าเป้าหมาย

จากการศึกษาของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเรื่อง โครงสร้างต้นทุน อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร-อาหารสำเร็จรูปของประเทศเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่ดีที่สุดพบว่า

ตารางบรรทัดฐานการเปรียบเทียบของบริษัท

บรรทัดฐานเปรียบเทียบ	บริษัทไทย	มาตรฐานที่ดีที่สุด
การควบคุมคุณภาพค่าใช้จ่ายในการควบคุมคุณภาพ	10%	4.90%
ค่าใช้จ่ายขายการตลาด (%การขายทั้งหมด)	1-2%	ขายสูง
กำไรขั้นต้น	13-22%	13.50%
อัตราสภาพคล่อง	3.29 ครั้ง	2.0 ครั้ง
ต้นทุนในการดำเนินงานต่อหน่วย	77-86%	60-80%
ภาวะสุขภาพของวัตถุดิบ	12-20%	5% (เวียดนาม)

ที่มา: NESDB - Cost Structure Thailand

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารของประเทศมีต้นทุนในการดำเนินงานสูงกว่า มาตรฐานที่ดีที่สุดในอุตสาหกรรมเดียวกันเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับ โอกาสของอุตสาหกรรมอาหารในตลาดโลกที่มีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมอาหารของประเทศจะต้องมีการพัฒนาการจัดการเพื่อให้สามารถแข่งขันกับ ต่างประเทศได้

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอาหารแปรรูป
Revealed Comparative advantage :RCA*

ประเทศ	RCA Processed food	Rank
อาร์เจนตินา	0.20	12
บราซิล	3.11	38
แคนาดา	2.83	39
เนเธอร์แลนด์	2.82	40
เม็กซิโก	2.05	44
ออสเตรเลีย	2.02	54
ฝรั่งเศส	1.89	57
จีน	0.57	112
สเปน	1.07	83
อินเดีย	1.04	85
มาเลเซีย	1.03	87
เบลเยียม	1.43	74
อิตาลี	1.23	81
สหราชอาณาจักร	1.13	86
เยอรมนี	0.87	90
เวียดนาม	0.84	93
สหรัฐอเมริกา	0.77	101
ฟิลิปปินส์	0.77	103
แคนาดา	0.74	105
อินเดีย	0.70	106
จีน	0.57	112

ที่มา : International Trade Center , UNCTAD/WTO

อธิบาย : อาร์เจนตินา มีค่า RCA ของอาหารแปรรูปเท่ากับ 6.26 อยู่ในอันดับที่ 12 ของโลก หมายความว่า อาร์เจนตินามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารแปรรูปมากกว่าบราซิลและประเทศอื่นๆในตาราง หรืออีกนัยหนึ่งหากอธิบายตามที่มาของตัวเลขก็คือ สินค้าอาหารแปรรูปที่อาร์เจนตินาส่งออกต่อมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดของอาร์เจนตินา มีสัดส่วนสูงกว่าสัดส่วนสินค้าอาหารแปรรูปที่บราซิลและประเทศอื่นๆในตารางส่งออกต่อมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดของบราซิลและประเทศอื่นๆ แสดงว่าสินค้าอาหารแปรรูปส่งออกเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อการค้าของประเทศอาร์เจนตินา เป็นไปตามกฎการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ที่ว่าแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่มีความชำนาญเป็นพิเศษและปาลีนค้าเข้ามาแลกเปลี่ยนกันในระบบการค้าเสรี ในขณะที่จีนมีค่า RCA ของอาหารแปรรูปเท่ากับ 0.57 อยู่ในอันดับที่ 112 ของโลก แสดงว่าจีนไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารแปรรูป หรือ มูลค่าส่งออกอาหารแปรรูปของจีนมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีน

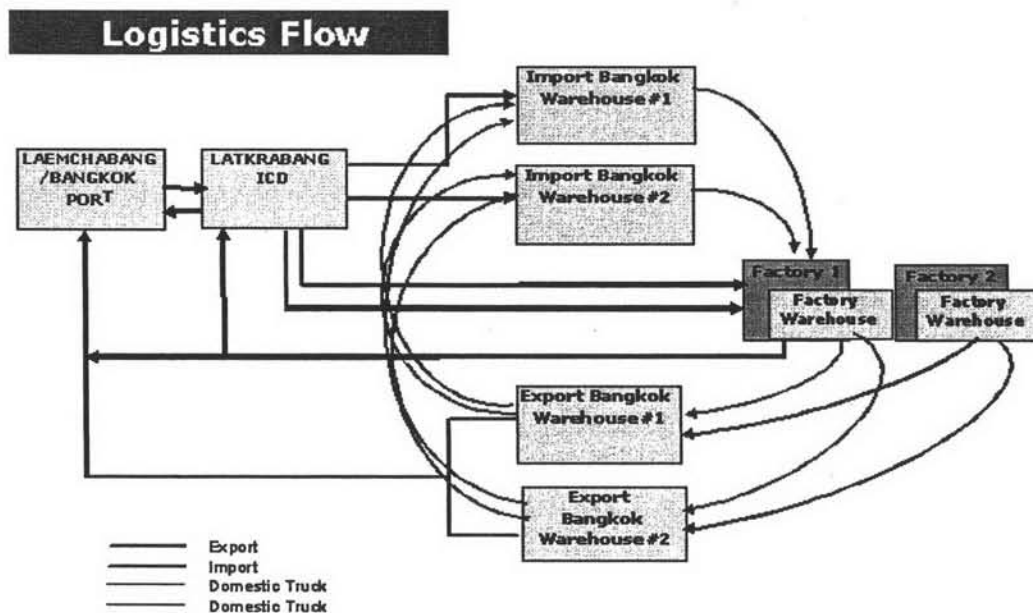
สำหรับยุทธศาสตร์และแผนงานในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักไว้ 2 ประการคือ ยุทธศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของรัฐบาลนั้น ได้เน้นด้านการบริหารอุตสาหกรรมและต้นทุน (Industrial and Cost Management) เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาความสามารถทางการแข่งขัน โดยการให้อุตสาหกรรมแต่ละประเภทมี การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารทุกขั้นตอนตั้งแต่ด้านการผลิตวัตถุดิบ การขนส่ง การผลิตในโรงงานและการบริหารจัดการด้านการตลาดในรูปแบบของ Benchmarking ซึ่งต้นทุนด้านการขนส่งวัตถุดิบเข้าโรงงานและต้นทุนการขนส่งสินค้าเข้าสู่ตลาด ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสนใจในการศึกษาเปรียบเทียบในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน โลจิสติกส์ในองค์กร
2. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของต้นทุน โลจิสติกส์กับยอดขาย และความสัมพันธ์ของต้นทุนรวม โลจิสติกส์กับต้นทุน โลจิสติกส์ในแต่ละกิจกรรม
3. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปริมาณส่งออกต่อยอดขาย
4. เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีโลจิสติกส์มาเสนอแนวทางในการพัฒนาต้นทุน โลจิสติกส์ในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
5. เปรียบเทียบผลการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

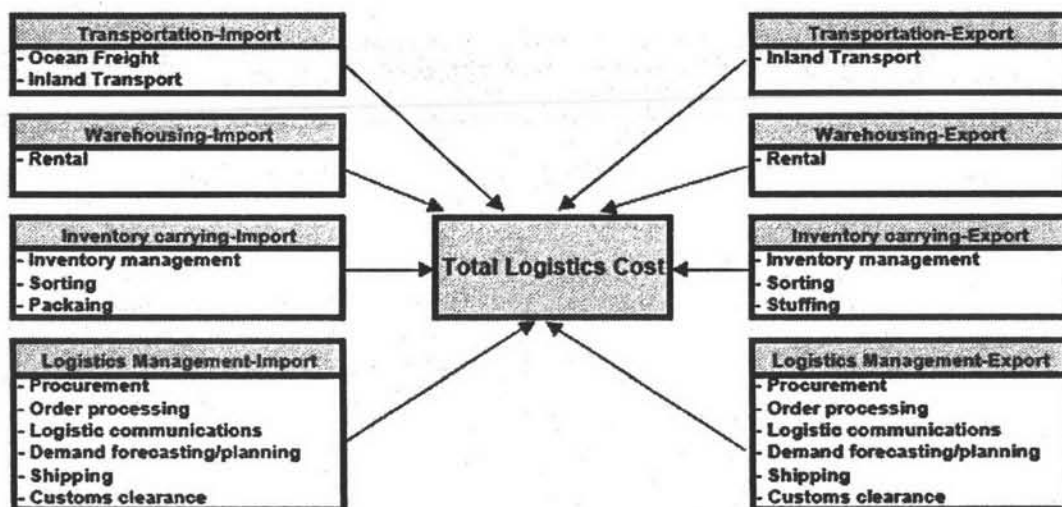
การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาต้นทุน โลจิสติกส์ในองค์กรของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลไม้ส่งออก โดยรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมทางโลจิสติกส์ที่เกิดขึ้นจริงในปี 2548 เก็บรวบรวมข้อมูลตามกิจกรรมทางโลจิสติกส์ดังภาพต่อไปนี้

ธุรกิจขององค์กรที่ทำการศึกษาเป็นอุตสาหกรรมการผลิตผลไม้แปรรูปเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดยผลิตภัณฑ์ส่งออกร้อยละ 50 ใช้วัตถุดิบภายในประเทศและผลิตภัณฑ์ส่งออกอีกร้อยละ 50 นำเข้าจากต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาแนวคิดต้นทุนโลจิสติกส์ของ James R. Stock and Douglass M. Lambert โดยพิจารณากระบวนการ การทำงานขององค์กรและจัดกลุ่มกิจกรรมโลจิสติกส์ตามแนวทฤษฎีโลจิสติกส์ในเรื่องต้นทุน โลจิสติกส์ ได้ 8 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ต้นทุนค่าขนส่งนำเข้าหมายถึงค่าระวางเรือนำเข้าจากต่างประเทศทั้งทางทะเล ทางบก ทางอากาศ ทางรถไฟและการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งนี้ รวมทั้งค่าขนส่งจากท่าเรือและลานคอนเทนเนอร์ลาดกระบ้ง

กลุ่มที่ 2 ต้นทุนค่าขนส่งออกหมายถึง ค่าขนส่งสินค้าสำเร็จรูปจากโรงงานผลิตไปยังท่าเรือส่งออกและลานคอนเทนเนอร์ลาดกระบ้ง รวมทั้งค่าขนส่งสำหรับสินค้าสำเร็จรูปมาจัดเก็บ ณ คลังสินค้าในกรุงเทพ

กลุ่มที่ 3 ต้นทุนค่าคลังสินค้านำเข้าหมายถึงค่าเช่าคลังสินค้าสำหรับวัตถุดิบนำเข้า

กลุ่มที่ 4 ต้นทุนค่าคลังสินค้าส่งออกหมายถึง ค่าเช่าคลังสินค้าสำหรับสินค้าสำเร็จรูปส่งออก

กลุ่มที่ 5 ต้นทุนค่าจัดเก็บสินค้านำเข้าหมายถึงค่าบริหารจัดการวัตถุดิบนำเข้า การคัดแยก รวบรวม แบ่งบรรจุ

กลุ่มที่ 6 ต้นทุนค่าจัดเก็บสินค้าส่งออกหมายถึงค่าบริหารจัดการสินค้าสำเร็จ การคัดแยก รวบรวม แบ่งบรรจุ และการบรรจุสินค้าเข้าสู่ตู้คอนเทนเนอร์ส่งออก

กลุ่มที่ 7 ต้นทุนค่าบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์นำเข้าหมายถึงค่าเงินเดือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายโลจิสติกส์ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายวางแผนการนำเข้า ฝ่ายชิปปิ้ง ค่าบริการด้านชิปปิ้งในการดำเนินพิธีการทางศุลกากร

กลุ่มที่ 8 ต้นทุนค่าบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ส่งออกหมายถึงค่าเงินเดือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายโลจิสติกส์ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายวางแผนการส่งออก ฝ่ายชิปปิ้ง ค่าบริการด้านชิปปิ้งในการดำเนินพิธีการทางศุลกากร ค่าบริการด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรสำหรับการส่งออก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์กรได้ทราบถึงต้นทุน โลจิสติกส์
2. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์ของต้นทุนรวม โลจิสติกส์กับยอดขาย
3. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของต้นทุนรวม โลจิสติกส์กับต้นทุน โลจิสติกส์ในแต่ละกิจกรรม
4. นำเทคนิคและความรู้ด้าน โลจิสติกส์เสนอแนวทางการปรับปรุงต้นทุน โลจิสติกส์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารต้นทุน โลจิสติกส์
5. ผลการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน โลจิสติกส์ก่อนและหลังการปรับปรุง